

Telegrafistka.

Piše „Z“.

govorili so o sreči.

Bilo jih je več. Rudečelasi poštni oficijal, njegova dobrodušna soproga, njeni prijateljici, dve starejši učiteljici, starejši oficijalov brat, starikavi neoženjeni trgovec, gospodarjeva nečakinja in njena bivša sošolka, naša mala telegrafistka.

— Gotovo, da sem srečen — trdil je smelo rudečilasi oficijal in po lahko nalamljal paštete, katere je njegova soproga sama napravila. — Le pogledjte, lačen nisem, v uradu upam kmalu napredovati in žena mi ni ne sitna, ne prepirljiva, vse to je čisto dovolj za človeka.

— No, da, i meni ni sile. Moj Ivo je kljub najinemu petletnemu zakonu še vedno ljubeznjiv, kaj ne stari? — oglasila se je soproga in nagajivo pogladila goste rudeče lase svojega moža. — Zadovoljen je z menoj in jaz ž njim in srečna bi bila, ko bi še . . . Ne, pa saj sem tudi tako srečna — prekinila je hitro. Nekoliko se je namreč sramovala povedati, kako rada bi imela, da ji nagaja tudi še kaka majhna, drobkena, kričeča stvarica, katere si je želela tako zelo.

— O saj človeku res ne manjka dosti do sreče — modrovali sta učiteljici. — Ko bi le otroci bili malo bolj poslušni in plača malo boljša, pa bi se tudi učiteljice ne mogle pritoževati. —

— Sreča? Vidite to-le je sreča — povzel je starikavi trgovec, vzdignil kupo črnine in počasno, premišljeno izpraznil kozarec. — To človeka še malo ogreje in oživi. Drugo je vse sama domišljija in frazarstvo. Dobro kosilo, pa kupica izvrstne starine, to vam je najbolje, kar ima človek od življenja. —

In zadovoljno se je pogladil po svojem okroglasto napetem telovniku.

— No in ti Metoda? — vprašal je oficijal radovedno svojo nečakinjo.

— Ah? jaz?! Saj vendar veš, kako sem »srečna!« — odvrnila je trpko in skoro, da so ji dolge temne trepalnice bolestno zatrepetale.

— Pa saj je res! — tlesknil je oficijal hudomušno z rokama. — Z Vilkom sta se zopet sprla, kaj ne? Pa le potolaži se, jutri bode že dobro! —

Vilko je bil Metodin ženin.

Vanda, naša mlada telegrafistka je nestrpno čakala, da tudi njo vprašajo kaj o sreči. Ah, ona je bila tako zelo zadovoljna z

vsem svetom, z ljudmi in sè seboj, da ji je srce vedno tako hitro in živo utripalo v tem lepem velicem zadovoljstvu.

— Nu in gospodična Vanda? — vprašal je konečno oficijal svojega skromnega gosta.

— Jaz, o jaz sem tako zelo srečna! —

In ker ni mogla v tem prepričanju, v tej zavesti velike svoje sreče mirno in dostojno sedeti na malem zeleno obšitem stolu, je vstala in živahno z rokami majaje pripovedovala :

— Kaj mislite, gospod oficijal, sedaj sem že dva meseca telegrafistka, a dozdej nisem imela še ni ene neprilike, ni ene pomote, nič, nič! Sicer pa tudi ni čuda, skušnjo sem napravila z odliko, pomislite z odliko, in v uradu tako zelo pazim, tako zelo sem pridna, da se moje kolegije vedno posmehujejo moji navdušenosti za službo! Ali kaj, telegrafistka je vendar tudi nekaj! S časoma me namestijo definitivno in jaz sem c. kr. in imam pravico do penzije! Gospodična Dobršček ima 54 gl. mesečno. Celih štiriinpetdeset! —

Malce so se nasmehnili — vsi, ko je mala telegrafistka, živo se kretaje, dokazovala svojo trditev, da je srečna, in razvijala svoje upe v bodočnosti. Dotična gospodična Dobršček je bila že stara svojih dobrih petinštirideset let in ona sama bi bila gotovo prav rada menjala z mlado začetnico, kateri je življenje še tako živo in gorko pulziralo v nje mladem svežem telescu.

— Jaz imam sedaj seveda samo še le petindvajset, a gotovo mi povišajo že sedaj s prvim na trideset goldinarjev — hitela je govoriti mala pripovedovalka dalje.

— Trideset, a za stanovanje plačam samo dvajset! In gospa Darbuš je tako dobra, tako zelo me ima rada! Vedno mi pravi »liebes Kind« in ko me je zadnjič bolela glava, skuhala mi je črno kavo in napravila obkladke, a jaz jo niti prosila nisem! Tako so vsi dobri z menoj in prijazni, v uradu in na stanovanju in danes ste me povabili semkaj, gotovo me imate torej tudi vi malo radi.

Pogledala je sè svojimi jasnimi, svitlimi očmi vsakemu zvedavo v obraz in ko so ji vsi tiho in dobrodušno se smehljaje prikimali, vzdihnila je še enkrat prav globoko:

— Seveda sem srečna! Tako lahko in milo in toplo mi je v duši! —

Dvignila je roke in z onim blaženim, brezskrbnim nasmehom v svežem mladem obrazu bil bi ji vsak verjel, da je prav zelo, zelo srečna.

I.

Prišla je domov iz urada. Bilo jo že po osmi uri zvečer. Povečerjala je potem kar v kuhinji, pri svoji dobri gospej Darbuševi, skromno večerjico, popila za žejo kozarec vode in potekla potem v svojo malo tesno sobico.

Udobnosti seveda ni bilo v njenem majhnem kraljestvu, a nje sta dva priprosta pletena stola popolnoma zadostovala, če je kdo kdaj prišel k njej in mali železni umivalnik, okrogla mizica, omara za obleko, nočna omarica in priprosta postelja, vse to je bilo za njeno osebno rabo čisto dovolj. Po stenah navesila je razne ilustracije, katere ji je podarila nekoč njena gospodinja, na malo okroglo ogledalo v kotu nad umivalnikom je pritrčila velicega papirnatega metulja s podjetno razprostrtimi krili in na steno, nad posteljnim zaglavjem, obesila je priprost črn križec, katerega je dobila nekdanj od svoje stare pobožne tete.

Edino okno je gledalo sicer na ozko temno dvorišče, v katero ni nikdar posijalo solnce, a kaj, Vanda je vedela, da se za dvajset goldinarjev ne sme in ne more zahtevati mnogo.

Ah in bilo je vendar kljub vsemu tako prijetno doma v «svojem». Tako si je oddahnila, kadar jo je objel hladni, nekoliko vlažni duh njenega stanovanja. Tu je bilo vse mirno, tiho. Kaka mačka je kedaj zamijavkala doli na dvorišču, ali se je včasih v noči čula hoja stanovalcev nad njo skozi tanki strop, a vendar ni bilo čuti onega večnega pritiskavanja in ropotanja aparatov, ne onega nervoznega hitenja in pošeptavanja, enakomerne marljivosti poštnih soban.

Tako je bila vesela, kadar je sama, čisto sama sedela pri mizi, čitala ali pisala v lepo sešite zvezke opazke in notice, tikajoče se raznih uradnih službenih predpisov. Okrogla mizica ni bila pripravna za tako delo in mnogokrat so jo bolele prsi radi nerodnega sedanja. Potem se je naslonila v stolu nazaj in v razvedrilo mislila in sanjalarila najlepše misli.

Dobro je vedela, da so njene misli prav za prav za tako ubogo, revno telegrafistko, kakor je bila ona, čisto nepotrebne in celo nespametne. Ona sama bi ne bila povedala svojih tajnih sanjarij živemu človeku ni za ves svet, a vendar se je rada naslajala nad njimi.

Tudi nocoj, ko je sela k mizici, objela jo je neka sladka sanjavnost. Naslonila je glavo v dlan in zamislila se je globoko. Parkrat ji je šinil rahel nasmehljaj čez zamišljeni obraz, v sanjavih očeh zaiskril ji je zdaj pa zdaj vesel, poreden žar in izza polnih rudečih ustnic všel ji je globok hrepeneč vzdih.

Kaj je neki mislila?

Ah, gotovo je bilo kaj lepega, a smešnega in neumnega. Nakrat se je namreč stresnila, zahihitala polutiho in veselo skočila raz stol ter si nekako prizanesljivo dejala :

— Dekle, dekle, kako smo neumni! —

In zasmejala se je še enkrat zamolklo a prisrčno, da ji je srce sami veselja zatrepetalo v mladih prsih.

Bilo je tako smešno!

Danes je bilo prvega. Že dolgo je sklenila, da počne pri prvi priliki prav pridno štediti. Nikdar, seveda, ji od plače ni ostalo ničesar, a danes je vendar nesla prvi petak gori v poštno hranilno. Spomladi ga bode sicer potrebovala, da si kupi slamnik in solnčnik, a dotlej je še dober mesec in petak je povsod drugje bolje shranjen, nego v njenem žepu. Znala bi ga prav lahko pred časom porabiti in kaj bi bilo potem, ko bi ne imela ni denarja in ne slamnika!

Stekla je torej danes popoldne za trenotek gori v prvo nadstropje, kjer se vplačavajo hranilne svote.

Mlad, lep uradnik ji je dal knjižico, v katero je morala zapisati svoje ime. Nekako s ponosom je zapisala svoj originalno opremljeni podpis in z nič manj samosvestjo pristavila zdolaj: «Telegrafistka».

Malo neprijetno ji je že bilo, da je bila gologlava in v predpasniku: uradnik bi znal morebiti misliti, da je to kaka hišina.

No zdaj je lahko videl že iz pisave, da je inteligentna in se posebe, kaj je.

— A, gospodična ste telegrafistka? — vprašal je udvorljivo in jo pozorno pogledal skozi okence.

— Da, — je dejala na vso moč resno, treba namreč povsod varovati svoj ugled in tudi tacemu gospodu asistentu ni treba misliti, da je on Bog zna kaka živina, nasproti njej.

Toda glej, zmotila se je.

Gospod asistent, ni bil prav nič tako uverjen v svoji visokosti, kakor je mislila. (Dalje prihodnjič.)

Marjetica.

Marjetico belo
Sem danes vprašala,
Če ti me še ljubiš,
In kaj sem zaznala?

Da drugi srce je,
Zdaj tvoje oddano;
A jaz ne verujem,
Ah, to je zlagano!

Zorana.

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Dalje)

ako? A — a, glejte kako imenitno, potem sva nekako kolega, gospodična? —

In pogledal ji je poredno v oči, da je živo zardela.

— Res me veseli, — dejal je še, ko ji je izročal knjižico in tiho pristavil, — do vidova! —

In njej je srce tako neumno zadrhtelo pri njegovem prijaznem, božajočem pogledu.

Zdržala je po stopnicah dol v svoj oddelek in še dolgo pre-mišljevala, kako čudno je, da imajo nekateri možki tako zelo lepe, gorke, srčkane oči, kakor na primer ta gospod asistent gori v prvem nadstropju.

Zvečer ga je slučajno srečala pred poštnimi vrati. Odkril se ji je udvorljivo in ko se je za nekaj korakov ozrla nazaj, stal je še tamkaj na mestu in gledal za njo.

In sedaj je premišljevala že dobro uro o asistentih v obče in še o »svojem« posebe.

Grozno je bila radovedna, kako mu je ime. Vsak hip si je ogledovala podpis na svoji knjižici, a kdo neki naj razmotri hiroglifske podpise poštnih uradnikov. —

Naposled je energično zamahnila z glavo in legla spat.

Od onega dne je naša telegrafistka prav mnogokrat srečevala svojega novega znanca. Zardevala je vedno bolj, vselej kadar se je sešla ž njim in njune oči so se vjemale v vedno daljših pogledih.

Postajala je razmišljena in neki dan se je primerilo, da je napravila v uradu prvo napako.

Ah tako ji je bilo hudo, da je izgubila svoj toliko časa negovani ugled najvestnejše natančnosti in vrhu vsega so se še njene tovarišice tako hudomušno smehljale.

— Kako je vendar, da se je Milka zmotila? — vprašala je flegmatična Iva z lehnim začudenjem v tonu.

— I, tako! — dejala je zlatolasa Klara prostovoljno.

Živa in poredna Liza pa se je zasmejala:

— I zaljubljena je. —

— Zaljubljena?! — so vpraševale in klicale vse v koru.

A, in potem je bil smeh, vpraševanja, hihitanje, čudenje.

— Ti Liza, v koga, kedaj, kako? — tako se je vpraševalo v vseh nijansah, v vseh tonih; v visokem sopranu in globokem altu.

— V asistenta Digniča, kedaj ne vem, kako tudi ne? —

— V onega v prvem nadstropju? —

— Da, da. —

— Imeniten je! —

— Fin! —

— Naravnost »fesch«. —

— Živijo Milka! Krasen okus, imenitna ideja! —

Ali Milki je postajalo tako gorko in vroče, da bi bila najraje zaplakala.

Te hudobne porednice in ta Liza! Hvala Bogu, da se je gospod inšpektor pokazal mej vrati, imela je vendar malo odduška. Seveda, ta je zopet kmalo odšel dalje in potem je bil pri priči spet prejšni haló.

— Pustite me, saj niti njegovega imena ne vem! — vzdihnila je, v očeh so se ji vtrnile solze ter ji potekle po rudečih, razgretih licih.

Tako hudo naša živa, razposajena garda vendar ni mislila. Utihi- nile so kar pri priči in glasna Liza je bila takoj pri Milkini mizi.

Objela jo je krog vratu in ji nežno gladila lase.

— Ti Milko, ali si hud? Kaj ne da nisi hud? —

In nagnila je svoja mala vedno se smehljajoča usta prav do Milkinega ušesa in ji tiho pošepnila:

— Veš ti, Milkuš, rad te ima. Z mojim bratom sta prijatelja, pa mu je pravil, da te ima prav grozno rad. Onadva nista vedela, da sem jaz v sosedni sobi in da jih poslušam. —

— Si še hud, Miličko? —

Ah ne, ni bila ne huda. Očesci sta ji bili še mokri od solz, toda svetili sta se ji liki dva bisera, tako srečno, veselo in radostno.

Od ondaj je postala Liza Milkina prijateljica.

Ta Liza, tako jo je imela rada, vsak dan ji je povedala kaj novega o njem.

— Jaz se moram že kar smejeti — pripovedovala je Liza. — Tako se menda še živ človek ni zanimal, kaj počnemo in govorimo me telegrafistke v uradu, kakor ta Dignič. Vse hoče vedeti, prav do pičice in kadar začnem govoriti o tebi, bi me poslušal ves dan, četudi jako pazi, da bi se ne izdal. —

— Ali prihaja večkrat k vam?

— I vedno sta skupaj z bratom. Ah to so ti včasih debate mej njima in lamentacije! Ves svet bi postavila na glavo, da gre. Ženska emancipacija, socializem, literatura, umetnost in vsa mogoča »dnevna« vprašanja obravnavata v bratovi sobi. Kadar pridem jaz do-

mov, so seveda v istem hipu telegrafistke na tapetu — vzdihnila je Liza tragikomično koncu svojih novic.

Ta Liza je bila res tako zlatkana! Živa, navihana, nagajiva a vendar tako dobrega, nežnega srca.

In nekoč je bila Milka zopet vsa raz sebe same sreče.

Deževalo je, a ona ni imela dežnika seboj.

Malce v zadregi se je vrtela med velicimi poštnimi vrati in kar ni se mogla odločiti, da bi stopila venkaj v dež.

Moj Bog, nje sveže likano batistno krilo bi bilo takoj vse pomandrano in zmočeno in to bi bilo vendar škoda!

— Gosposlična, klanjam se, — zadonel ji je znan možki glas v uho. — Nimate dežnika? Smem li biti tako svoboden?

In predno se je zavedla kaj in kako, stopala je ob njegovi roki po ulici.

»Vsaj Vam je morda znano moje ime, — je dejal kakor v zadregi, — Viljko Dignič. —

Ona ni dejala nič samo nasmehnila se je, njene oči pa so mu povedale, da ga že dolgo, dolgo pozna.

Kako je bilo krasno biti tako pri njem!

Vzdihnila je od sreče in v duši ji je vstajala zaupajoča vera vanj. A ona bi bila hotela vedno, vedno biti tako pri njem, da bi se jima duše topile v iskrenih toplih pogledih in srce bilo v zavesti neopisne, krasne, čiste sreče.

Nič nista govorila vso dolgo pot do njenega doma. Pogledovala sta se, nasmihala si in nemo stopala drug ob drugem. Čutila je, kako je on včasih nežno, rahlo, komaj čuteče stisnil njeno roko k sebi in srce ji je zadrhtelo v neznanem, divnem čustvu.

Prehitro za oba sta stala pred hišo, v kateri je Milka stanovala. Obstala sta par hipov in se potem razšla z veselo nado v srcu, da se kmalu zopet vidita.

In odslej sta se še večkrat videvala. Neka tajna moč ju je privlačevala in pojila. Mislila sta vedno drug o drugem in bila sta srečna, če sta se mogla videti vsaj za hipe.

Tovarišice niso več dražile Milke. Kadar je prihitela vsa zaručela in vzradoščena v urad, vedele so vse, da je videla svojega Viljka in bile so vse predobre, da bi se šalami kalile njeno nežno, mlado srečo.

Ona jih je imela vse jako rada. Prinesla je včasih šopek klinčkov ali rož, katere je gojila njena gospodinja doma na oknih, seboj in jih razdelila med nje. Vselej je doma seštelala, če množina cvetk za-

dostuje tudi za vse in če jih je bilo premalo, odščipnila je še par vršičkov rožmarina, ki je rasel pri njej v njenej sobici.

Potem je prišla v urad in delila svoje bogastvo.

— To je za Lizo, to za Klaro, ta-le klinček za Fino, ta vršiček za Ivo! —

Tako se ji je dopadalo, metati jim cvetje v krila, v obraz ali na mizo med dolge trake ozkega brzojavnega papirja. Vse so jo imele rade in ona jim je bila v srcu tako gorko hvaležna za vsak prijazen pogled.

— Ti, Miloš, kako si priden! — so dejale in ji veselo prikimovale od svojih miz.

Navadile so se ž njo govoriti v možki osebi. Slišalo se je tako nežno, tako prisrčno - poredno, kadar so govorile o njej.

— Vidiš našega Miloška, kako se je nagizdal, — so se menile dobrodušno in ji popravljale gube na sveži lehni letni bluzi.

Ah, bilo je tako krasno biti med njimi v veliki prostorni poštni sobi v lenivem, gorkem, poletnem zraku. Skozi spuščene rolete je prihajala prijetna, blaga svetloba v sobo in mali solčni žarčiči so poredno silili skozi špranjaste deščice rolet v urad ter nagajivo poskakovali na svetlih kovinskih delih brzojavnih aparatov. Skozi okna uhajali so notri zmešani spojeni glasovi mestnega življenja, drdranje voz, posamezni klici ljudij in daljni odmevi pouličnega šuma. Bilo je tako prijetno, da je moral biti vsak zadovoljen in srečen. Svitle obleke telegrafistinj dehtele so sveže in odsev mladosti je odsvital od teh rožnatih obrazov. Šumenje papirja, drsanje peres in hitri, podjetni: tk, tk aparatov se je zlival z letnim šumom v sanjavo mrmljanje. Bilo je nekako tiho in mirno v tem šumu in gibanju, v tem vrvenju in delavnem hitenju poletnih popoldnevov.

In zvečer, ko je odhajala iz urada, čakal jo je Viljko, pozdravil jo in jo zdaj in zdaj spremil prav do doma. Včasih je šla zvečer tudi še malo z Lizo, pila pri njej kupico malinovca ali limonade in potem je bil asistent Dignič vselej tako dober, da ji je delal družčino na poti domov.

Jako malo sta govorila o sebi, vedno je bilo toliko druge tvarine, toliko drugih pripetljajev in dogodkov.

Nedkaj sta srečala dva siromaka. Videlo se je, da sta mož in žena. Bila sta vsa borna, siromašno oblečena in bolehnata. Podpirala sta drug drugega in le počasi se pomikala dalje.

— Reveža, kako se mi smilita, — je dejal Viljko.

— Da, tudi meni se smilita v dno srca, — pritrdila je ona. — Toda nekaj imata vendar-le v svojej nesreči. Dva sta, imata se,

nista sama. Glejte, kako se opira ona nanj in on nanjo. Jaz mislim, da je to najstrašneje, če človek nima žive duše, katere bi se oklenil, katera bi živela zanj, kateri bi on lahko posvetil svoja čustva. Tako strašno je, tako pusto, žalostno! Srce imate, ali čemu vam je, saj ne morete ničesar čutiti, kakor ono grozno, morečo praznoto. — Meni se smilijo v dno duše vsi, ki si ne morejo ali ki si ne znajo pridobiti vse simpatije čutečega bitja. Sami so, zapuščeni in nesrečni so in naj jih tudi javnost čisla in spoštuje. Človeku ne more zadoštovati slava ugled in bogastvo, površna prijaznost znancev ga ne more utešiti, kakor ne kolegijalno zaupanje vsakdanjega prijateljstva, on potrebuje najglobočjih, najnežnejših drhtajev srca in najsvetejših čutov človeške duše, če hoče biti srečen. Vse drugo je sama domišljavost in vsako zadovoljstvo brez globočega sočustva, brez popolne pouzda je ljubljene duše je samo fingirano. —

— Ali vendar je lahko človek tudi sam v sebi srečen — ji je oporekal on.

— Seveda tudi, če ima tako nprav, a trajna taka sreča vendar ni. Srečen je morda zato, ker je svet lep, ker so ljudje dobri, ker je sam veselega in lahkega srca ali vedno se mu svet ne zdi lep in ljudje niso vedno dobri, potem se mu ona zaloga sreče, ki jo že od narave nosi v srcu, polagoma izrabi in ostane mu le pusta praznota, če ne išče sreče v drugih. Mi ne živimo toliko v svojih lastnih, kolikor v čuvstvih družih nasproti nam. —

To se pravi, mi živimo bolj v družih nego v sebi.

— Da, ako smo srečni in ako hočemo biti srečni. —

— To se mi zdi nekoliko pretirano.

— Ne. Kako pretirano? Če bi se hoteli ozirati na mnenje mase ali kar tako na katerega koli posameznika, potem seveda, bi bila moja trditcv pretirana. Toda jaz mislim drugače. Ali si še res niste nikdar želeli bitja, ki bi razumelo vas in vse tajne finoče vaše duše, v katerem bi živeli vi in katero bi živelo v vas? —

— Da. —

— Torej?! Vidite, da imam prav! Tako smo čudni mi ljudje, vedno bi nekaj radi. Kar pošeptavali bi pred se: »želim si, želim si!« a če bi nas kedo vprašal, kaj si prav za prav želimo, bi nas polovica molčala, ker bi ne znali odgovora. —

— A kaj si želite vi? —

— Srca, duše! — zašepetala je polutiho in zatisnila oči. In, kakor v snu je plavala ta duša, ki si jo je želela, pred njo visoka, nežna, velika, polna ognja, moči in miline.

On je obmolknil. Ljubil jo je v onem trenutku bolj nego kedaj poprej, potegnil bi jo bil na-se, poljubljal ji te njene sladke oči in mehka, duhteča usta. In zaklical bi bil:

— Hočeš me? Vse srce ti dam in vso dušo! —

Ona je nemo stopala poleg njega. Tako blizo mu je bila in vendar se mu je zdela tako daleč. Upal je in se bal ter — molčal.

(Dalje prih.)

„I skučno i grustno“.

In žalost in dolgčas, sočustva ni najti nikjer
v trenutji duševne težave...

In želje! — čemu hrepeneti zaman v enomer,
ko leta najlepša beže ti v daljave!

Da ljubiš naj? — koga? — za hipe? — li vredno je kaj?
a večno ljubiti ni možno.

Kaj pravi srce ti? — o prošlem sledu ni tam zdaj!
Za veke prežito, če srečno ne, tožno!

Kaj strasti! — Naposled pusti te i mrzlica ta,
i to si izlečiš bolezen;
da šala samo je neumna in prazna bila
i tvoje življenje, porečeš si trezen...

Mihail Jurjevič Lermontov
(prevedeno po Vidi.)

Muzikalična vzgoja otrok.

lagor človeku, kojemu je dano uže od narave milo muzikalčno čutenje, tenki posluh, ki razločuje lepe harmonične zvoke in melodije. Koliko čistega veselja najde v lepi godbi, v mili pesmici, veselja, kojega ne more nikdar občutiti oni, čigar uho sicer sliši, ali ne pojmi ubranih glasov, kako pomirljivo, blagodejno upliva nežna pesem na dušo, ki je izgubila svoje ravnotežje. Kolikokrat so odvrnili celo hudodelca od zlobnega čina še v zadnjem trenutku pri-

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Dalje)

Liza, tako sem srečna! Ti ne veš, tako, tako...

In kar vzdihala je sreče.

Lica so ji rudela in njej sami se je zdelo, da je premajhna, preslaba za to veliko, krasno srečo, ki jo je navdajala.

— Veš, poljubil me je, prav tu sem na usta. Ah, kako je bilo lepo! —

In zatisnila je oči ter naslonila glavo na Lizino ramo, kjer je še vedno tiho in blaženo jecljala:

— Kako je bilo lepo! —

Liza se je zasmejala.

— Ah, glej ga otroka, kaj pa je to tacega! Saj imaš že vendar 18 let, ti dekle! Ah, dajmo, dajmo, ljubimo! Tako sem mlada in življenja in mladosti imam kar naravnost preveč! Tako bi poljubovala včasih! Tako zeló bi koga poljubovala! Ali kaj, pa daj, če imaš koga! —

In Liza se je postavila sredi sobe in patetično zdihnila.

— Vitezov ni, pa jih ni! —

Milka se je morala smejati.

— Ah čakaj, pridejo še! —

— Ah, kaj pridejo, pridejo! — razjezila se je Liza. Kedaj ti pridejo in kakšni! Sedaj, ko je vse tako krasno, živo in mlado, sedaj nimamo družega dela, nego lepo starati se, zgubljevati vsak dan malo te naše zaupljive svežesti in živeti tja v en dan in čakati, da vse odleti, vse naše krasne želje, vsi naši lepi, mamljivi ideali! In ti ne moreš nič storiti za se, za svojo srečo, samo čakati smeš! To ti je kaj lepega, ta krasna naša usoda! Vsak je svoje sreče kovač, bobnajo neumni ljudje v svet. Ha, ha! Kako si jo naj kujemo me dekleta, ko ne smemo vzeti kladiva v roke?! —

In Liza je jezno zacepetala z nogami.

— Ah, ti sladki moj otrok, le glej me le! Ti imaš pač svojo srečo, tako po naključju si jo dobila, ali jaz, ali druge!... Kaj misliš, da bi me ne bile prav tako rade srečne, kakor ti?! Hm, na, ali kaj hočeš! Včasih grem po ulici, pa poblisknem koga sè svojim pogledom in kar zaupila bi mu: Ti, morda si ti oni, ti tista sreča?: in včasih mi je, kakor bi morala koga prositi: Daj, ljubi me!

Saj je vse neumnost! Potem pridem domov, pa si prav odkritosrčno priznam, da sem goska. Ali konečno, če se pomisli, je vendar grozna krivica, da se niti z mazincem ne smemo ganiti za svojo srečo. Tisto koketiranje in tisto lovenje možkih po raznih plesih in drugih takih prilikah na trnek svoje dražesti, to je dovoljeno, nekako patentirano, ali da bi pametno dekle stopilo pred pametnege moža in mu dejalo: »Vi ste mi simpatični, rada bi natančneje spoznala vas in vašo dušo!« tega se seveda ne sme! Samo naključje, naključje! In če tistega neumnega naključja ni, — na, pa z Bogom sreča! Ker je tako navada, vzamemo prvcga, ki se morda oglasi, ako smo pa prepametne in prevestne, da bi se vezale na možkega, ki nima vsega našega srca in vse naše duše, no, pa ostanemo tako!

Milko je nekako vstrašil ta Lizin izbruh in skoro boječe ji je rahlo pogladila lase iz čelo.

— Ti, ubožica ti, tako mi je žal zate! je dejala tiho in bilo ji je, kakor bi sè svojo srečo, ki ji je rajala v duši, delala krivico Lizi. — Si li huda na me? — je vprašala za-to nežno in proseče.

— Ah, zakaj bom huda, prismodica?! Na, ali včasih, veš, me nekaj prime in potem razsipam svojo modrost kar s koši. Preveč mislim, to je. Veš, nič misliti, to je najbolje! Včasih mislim toliko, da se mi kar vse vrti v glavi. Zase mislim in za druge, a to je jako neumno. Nič misliti, to je najbolje! je ponavljala in smeje se stresla Milko za ramo.

— Oh, vže, tako sem mlada! — je vzdihnila in se vspela kvišku.

Tako je stala tu, visoka, vitka, cvetečega obraza in iskrecih se oči, vsa mladost, vsa življenje.

— Glej in če mislim dalje, če mislim v prihodnjost, me je strah, v resnici me je strah! — je nadaljevala in njen obraz je preletela trenutna tuga. — Dvaindvajset let imam, mlada sem, a kako dolgo! Tako se bojim one reakcije, onega: »do sem in ne dalje!« Nič več ne raste v tebi, nič več se ne večja ta mladost, to veselje nad življenjem, vse obstoji in potem se manjša in izginja in vse izgine brez sledu. Ali ni to žalostno, strašno? —

— To je osoda vseh — je pripomnila Milka.

— Da vseh, toda ne vseh enako. O, nekateri imajo mnogo od življenja, drugi zopet nič. Vso svojo mladost izpijo in vso njeno srečo, drugi smejo le gledati, kako jim mladost preteka in gine. In me ženske! . . . . Oh, tako smo lahko srečne, nek poseben talent imamo biti prav iz vse duše srečne, tako čisto do skrajnosti, ali pa se sušimo brez sreče; počasi se nam gubajo lica in srce se nam

stara. Same ostanemo, nikogar nimamo, svet nas črti in me njega. Vidiš ali ni to krivica: nekatere so srečne, imajo moža in otroke v katerih se zopet mlade, druge nimajo žive duše pod solncem. Jaz se bojim ostati tako sama! —

— O, ti moja Liza, kako imaš čudne misli! —

— Čudne? Zakaj?.... O, nič niso čudne! Saj navadno ne mislim na to, niti ne tako. Neprijetno je priznati si resnico. Danes sem že v strelu, zato tako klepečem. O drugače za vsakdanjo rabo imam jaz prav fino filozofijo, veš, tako »eine Nothphilosophie«. Oh, kaj ljubezen in sreča, to je največja budalost, neumnost in bedarija! Človek tako lepo sam, to je fino, imenitno! Sich selbst genug! Ibsen ima res prav! In potem se ponosno vzkloče glava in zaničljivo se gleda na vse ostalo neumno človeštvo, ki tako teka za srečo in za ljubeznijo! Vidiš, taka-le modrost je precej komodna in za silo človek prav dobro izhaja ž njo. Seveda včasih človeka vendar nekaj zaskeli v srcu in vsa njegova filozofija se stopi, kakor pomladanski sneg na solncu. Oh, kaj, končno hoče biti vsak srečen in eden ima toliko pravice do tega kakor drugi. Toda brr! Zdaj mi je res že sami dovolj vsega tega! —

Vstala je, zasmejala se glasno a malce prisiljeno, potem pa stresla malo glavo in nekako trmasto vzkliknila:

— Še smo mladi, še, še! —

Stisnila je roko v pest in zažugala v zrak, kakor, da bi hotela groziti starosti, ki je tam iz meglene prihodnjosti režala vanjo.

In ko je šla Milka od nje, morala je še dolgo misliti na Lizo in vse njene besede.

Konečno ima prav!

Da, da, ko bi ne imela svojega Viljka!....

Vstrašila se je te svoje misli, nasmehnila se potem sama sebi in z egoizmom, ki je lasten srečnim ljudem, pozabila Lize ter se vtopila v svoje krasne, srečne sanjarije.

Oh, da, ta Viljko!

Tako ga je imela rada, kar vedno, vedno je mislila nanj.

Skrbelo jo je le, da je bil tako zelo moder in resen. In toliko je vedel povedati, vse tako zanimivo, poučno in duhovito, da se je včasih sé strahom vpraševala, kako-li more biti zadovoljen ž njo, ki je tako površna in pozabljiva. Čitala je pač vedno jako mnogo, ali kar nič si ni mogla zapomniti, vse je nekako izpuhtelo iz nje. Ah, ona ni bila kar nič podobna ženski, katero je slikal Viljko tolikokrat z gorečimi, navdušenimi besedami kot vzor napredne, samostojne in plemenite žene.

Oh, kadar on zapazi, da ona ni taka, ni tako vztrajna, gotovo je pozabi; saj on je sam dejal, da če ljubi, hoče ljubiti žensko in ne kacega otroka.

Rad jo je imel, predstavil jo je svoji materi, ki je bila precej premožna vdova, in ta jo je sprejela z objemi in poljubi; dal je tiskati fine elegantne zaročne, karte katere sta potem skupaj razpošiljala, ali ona se je vendar bala, da mu ne bode dovolj, da je ona premalo zanj.

Vedno ga je vpraševala sè svojimi velicimi otročjimi očmi, ki so bojzljivo in mokro gledale izza finih, dolgih trepalnic, če jo ljubi če jo ima rad, res rad.

On je razumel te njene tihe, proseče poglede, zasmel se ji je poredno in jo v odgovor nežno in prisrčno objel.

— Ti dušička! — je dejal počasno in tiho, in njene oči so se mu nasmihale v veliki nepojmljivi sreči.

Dogovorili so se, da se čez tri mesece poročita Milka in Viljko in se potem naselita v mali a okusni hiši Viljkove matere.

— Jaz vama sè svojo staro Nino gospodinjim, vidva pa ne bode ta imela drugih skrbi, nego biti prav pošteno srečna — je rekla včasih še brhka in jedrnata Viljkova mati in smeje se gledala v njune srečne, zarudele obraze.

Stara Nina pa je vselej zadovoljna trla predpasnik med prsti, kadar je srečala Milko na stopnicah ali v sobi in se v duhu prav veselila mlade gospodinje, ki je imela tako mehke, dobre oči.

Milka ni hotela takoj izostopiti iz službe, če tudi ji je Digničevka prigovarjala k temu.

— Saj nimam iti nikamor in vsaj do poroke se hočem vzdrževati sama, če že drugače nimam ničesar, — je dejala in pogledala dobri mamici, — tako je že namreč po njeni želji nazivala bodočo svojo taščo — tako lepo v oči, da le ta ni imela čisto nič več ugovarjati.

Viljku se je ravnanje njegove neveste jako dopadlo.

— Glejte ga, mojega svojeglavnega Miloška, kako vam zna biti odvažen — jo je včasih pohvalil in ji potem nagajal, češ, kako bode pač znala kaj gospodinjiti, če jo vzame kar naravnost izpred aparata pred altar.

— Oh, pusti jo vendar, jaz jo naučim vsega, česar treba, — branila jo je Viljkova mati, ki je nakupila tudi vso balo za njo.

Imela jo je nekako posebno rada in deklici je to neizekljivo dobro delo, ljubila jo je vže naprej kot pravo mater.

Z Lizo sta bili skoro vedno skupaj, prav kakor prej in ona ji je pridno pomagala vezti začetne črke njenega imena v fino perilo, ki ga je dobra Vilkova mati poskrbela za svojo in svojega Vilka pridno punčiko. (Dalje prih.)

Breza.

Na vrhu holmca, kraj vasi
Šop vitkih temnih hoj stoji
In breza belih, šibkih vej
Med hoje steza se naprej.

Zavidne hoje se srde
Kaj čila breza sili v nje,
In da nje krilo iz med hoj
Odsvita v dol, ko beli soj.

Zdaj sloka hoja zasušiti,
Ponosno brezi govori:
„Ti širiti ne smeš odslej
Med naše krvne svojih vej.

Med svetom slavljen naš je rod,
Po morju v tuje kraje brod
Nas popelja, in tam zlato
Pa črni knez odbrojil bo.

Ostala bodeš ti doma,
Ne vidiš mest in ne morja,
Ti zmršenka! Komu si mar?
Za tabo lazi le metlar.

Mi dike gojzda smo in kras
V pomladni in pozimski čas,
Čemu ničvredna breza ti
Zavita v belo krilo si? —“

„Vam belim biti treba ni,
Ker vas po dnevi svet mori
Blesteti moram jaz se v noč,
Da vidim se do daljnjih koč.

Če še do polnoči sinov
Iz vaške krčme ni domov,
Pa oče k meni pridehti
In z brezovko domu hiti“. —

Desimira.

Žensko vprašanje.

Spisala Iyanka A.

o sem često slišala in čitala razna nasprotujoča si mnenja o ženskem vprašanju, jela sem sama resno premišljevatii o tem ter marno iskati resnice.

Presojala sem razne okolščine ženskega življenja kolikor možno nepristranski. Pazno sem motrila stališče, kojega v obče zavzema ženska in koje se jej sploh odkazuje.

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Dalje)

Liza se ni več tako jezila nad osodo, ki je tako krivična vsemu ženskemu spolu, bila je vedno zopet ona stara nagajiva in živa Liza, kakoršno so jo poznale Milka in njene tovaršice. —

— O le nič misliti, nič misliti! — klicala je med smehom, nabrala ustna in zažvižgala podjetno kako poskočno poulično popevko. In tako so jo hotele imeti njene tovaršice.

Milka je bila zadnje dni pred poroko jako razburjena.

— Morda mu bode žal, morda se me naveliča — ponavljala si je vedno z nova in se trpinčila z raznimi temnimi slutnjami.

Večer pred poroko sprehajala sta se skupaj v drevoredu.

Bilo je že tamno in zvezde so se bliščale skozi gosto vejevje košatih dreves. Zrak je bil mil in dehteč, vse krog je bilo zavito v neko mirno sanjavo molčečnost.

Njej je postajalo tožno v duši. Bilo ji je, kakor, da ga mora zgubiti zdaj zadnji trenotek, njega, svojega Viljka.

Zaplakala je.

— Zakaj jočeš, zlatuška moja? — jo je vpraševal nežno in jo privil k sebi.

— Tako mi je hudo, tako me srce boli — tožila je tiho in se stisnila k njemu.

— Zakaj, duša? Odslej, jutri že bodeš moja — je dejal in pri zvoku svojega lastnega glasu, spreletela ga je taka sreča, da je še enkrat pridušeno zašepetal: jutri že! — ter jo je tako strastno pritisnil k sebi, da jo je zabolelo.

Molčala sta nekaj časa in potem ga je ona vprašala, komaj slišno:

— Imaš me li res rad? —

Njena mehka usta so se skoro dotikala njegovih ušes in njena gorka sapa mu je laskajoče obvevala obraz.

— Ali me imaš res rad? — je ponavljala še enkrat skoro boječe.

— Kako bi te ne imel, ti zlata moja dušica, — je dejal nežno in pristrčno. — Kaj ne čutiš, da te ljubim, kaj res ne čutiš?

— Da, da . . . . toda bojim se. —

— Česa, dragica? —

— Prihodnjosti se bojim. Glej, meni je vedno, kakor da sem premalo zate. Jaz sem tako priprosta in najivna, a ti mi vedno pripoveduješ, da si misliš ženo napredno, nevstrašljivo, podjetno in energično. Jaz nisem taka, glej. Ah jaz bi bila tako rada duševno močna in velika, razumna in premišljena, za te in zaradi tebe. Trudim se mnogokrat, da bi si prisvojila neko bogastvo misli, neko krepkost volje, tako, da bi vedno z razumom vladala sebe, da bi s kritičnim očesom motrila svojo dušo, ali kar nikakor se mi ne posreči. Vedno sem in ostanem otrok momenta, jaz ne vladam srca, ampak ono vlada mene. —

— In zato se bojiš, da . . . ?

— Da, zato se bojim, da ti postanem sčasoma dolgočasna, da se me naveličaš. —

— Ah, molči mi, molči mi — je dejal skoro nejevoljno in pritisnil svoja vroča usta na njena. — Kako si me vendar napak razumela. Kaka bi bila vendar ženska, ki čuti z razumom in ne s srcem. Ne, ženska mora imeti srce, nežno, čuteče srce. Sè srcem naj bo ona močna, s čustvi duhovita. O ženska je duševno vedno bolj krepka, bolj naobražena, nege mi možki. Mi možki mislimo z razumom, ženska sè srcem in zato je ona finejša v svojih čustvih nego možki. In ti? Ti se niti ne poznaš! Jaz sem prepričan, da bi bil moj Miličko ravno tako odločen, neustrašljiv in pogumen, če bi prišlo do kaj pomenljivega, kolikor katera izmed onih naprednih, energičnih ženskih nove literature, ki mi tako dopadejo in imponirajo, četudi so morda le duševni plod kakega nadarjenega pisca. O jaz te imam tako neizrekljivo rad kljub tvojemu velikemu srcu, ki je itak samo moje, ne? —

— Da, da. —

In potem sta molčala oba.

Velika sreča nima besed.

Krog njih je vstajala noč tiha, skrivnostna. Veter je šuštel v drevju, »na visokem nebu so se iskriale zvezde v zraku je plaval mir. Sedela sta tesno tik drugzega, v duši sta mislila, da za to svežo, upa polno poletno nočjo, pride svitla rožasta jutranja zora, da se zasveti tamkaj na vzhodu krasen, gorak dan.

— Jutri že, jutri . . . .

III.

Milka je postala Viljkova žena.

Včasih, ko je bila sama, se ji je zazdelo, da je vsa njena sreča samo izrodek fantazije in vselej ji je bojazen spreletela srce, da bi se h kratu zbudila iz tega krasnega solnčnega sna.

Hodila je po komodno s eleganco opremljenih sobah in se vedno vpraševala, je li to res, da je zdaj vse to njeno. Večkrat je zamišljeno slonela pri oknu in po cele ure vrtela mali priprosti poročni prstan med prsti.

Zdelo se ji je skoro smešno, da je omožena.

— Gospa Digničevka — to se je giasilo tako dostojanstveno.

Nehote se je zasmejala vselej, kadar se je spomnila, da je poročena zakonska žena. Postavila se je včasih pred ogledalo, poklonila se resno in počasno in povdarkom dejala:

— Klanjam se, gospa Dignič! —

Ah in potem se je smejala, smejala, da so jo solze polile.

Njena tašča se je morala sama večkrat smejati njeni naivnosti, Viljko pa ji je vedno dejal, da je njegova dobra, mala mačica.

Liza je večkrat zahajala k njim in naposled je bila v svojem slobodnem času več pri njih, nego doma.

Milka jo je rada imela in zvečer je kar nikakor ni pustila domov.

— Ah bodi še malo, saj se ti vendar nikakor ne mudi. Viljko te že spremlja.

Liza se je dala preprostiti in potem sta z Viljkotom igrala šah, Milka pa je sedela zraven, smejala se in nagajala zdaj jednemu zdaj drugemu.

— Sama ne igram, gledati vaju je mnogo zanimivejše — je trdila in zadovoljno stisnila svojo drobno osebito v divanov kot.

Bilo je v jeseni, ko se je poročila z Viljkom in zdaj je postala zima.

Zunaj je brila burja. v sobi pa je prijetna gorkota prihajala od peči. Z zelenim čipkastim ščitilom zastrta svetilka dajala je sobi nekaj domačega in udobnega in fini sivkasto-modrikasti dim, ki se je vil iz Digničeve cigaretki proti stropu je ta prijetni čut še spolnjeval in večal.

Na jednom koncu mize igrala sta Liza in Viljko šah, na drugem je Mika kuhala čaj in njena tašča je poleg nje plela z nemirno marljivostjo nogavice, če ni že prej odšla v svojo sobo.

Milka je včasih povlekla Viljka tako prav lehno in tihotapno.

— Ti Viljko? —

— Kaj? —

— Nič! —

— Zakaj me pa kličeš? —

In ona je na to prav tesno se privila k njemu ter mu prav tiho, tiho šepnila na uho:

— Zato, ker te imam rada! —

Liza je navadno šaljivo zapretila s prstom:

— Pst! Svetovati je prepovedano! —

— Povedati pa ne! — je rekla Milka in potem je bil zopet nekaj časa mir.

— Ti, kako bi bila vidva fin parček — rekla je nekoč Milka in vesela svoje ideje, poredno tlesknila z rokama.

Liza je zardela, Viljko pa je mirno dalje prestavljal svoje figure.

— Pa res bi bila fina vidva, — je nadaljevala Milka. — Ti si velik, ona je velika, ti si moderna še bolj, lepa sta oba, pametna, da je naravnost groza in značaje imata tudi čudovito podobne. Veš, Viljko, meni se kar čudno zdi, da si mene vzela. Tak le majhen škrpindelček, brez vsake figure, raztresen, površen in lakkomišljen, da je kar groza. Veš Liza . . .

— Pojdi, pojdi, ti klepetulja — jezil se je Viljko, dvignil jo kvišku in zaplesal ž njo po sobi.

— Ti, pusti me, pusti me — je proslila Milka visoko v zraku. — Kaj te ni nič sram, kaj bode dejala Liza!

— Oh, kaj naj reče, meniš, da je res tako neumna, kakor si ti! — se je smejal Viljko, dvignil jo še enkrat prav visoko in jo potem kakor kacega otroka posadil na divan.

Liza se je smejala, Viljko pa je bil rdeč v obraz, ko je zopet sel k šahu.

Z Milko ni bil več tako zadovoljen, kakor v začetku. Bila mu je preotročja, prerazposajena.

Včasih je navel pogovor na kake resne stvari in ona je s komično-ustrašenim obrazom povpraševala, če se mu res tako malo smili, da jo hoče mučiti s takim dolgočasjem.

— Ti pomisli, danes sem čital v nekem listu imenitno statistiko o moči ženstva, ki nastopa v javnosti in v obrtu — je začel n. pr. a Mika je nakremžila obraz in klubovaljno trdila, da ji ni prav do kraja nič do nikake statistike.

— Oh, pojdi no, to me ne zanima! —

— In kaj bi te zanimalo? —

— Da mi poveš, da me imaš rad, grozno rad. —

— A to ti pravim vsak dan petdesetkrat! —

— Jaz bi rada slišala stokrat! —

— Ah, pojdi mi ti neumnica — je vzdihnil naposled, sicer še nekoliko nejevoljen, a vendar že utolažen.

Kaj je pač hotel, bila je vendar predražesten otrok!

Milka je postala skoro malce gizdava. Posebno doma se je oblačila vedno v take matinéje in halje, ki so bile z uprav rafiniranim okusom kakor vstvarjene za njo. In potem je nje majhna živa osebeca kar neprenehoma frčala iz jedne sobe v drugo, skakala, pela, nagajala zdaj tašči v kuhinji, zdaj se lovila z Viljkom krog miz in stolov.

— Du mein Zuckerpüppchen, du — ji je dejal včasih Viljko in z občudovanjem gledal v svojo malo živo igračico.

— Ti danes se bomo učili, — je rekel некоč.

— Česa pa? —

— Ruščine. —

— Oh, kako imenitno! Takoj začnem. —

In res sta začela. A kaj, Milki ni kar nič tako ugajala slovnica, kakor je mislila prej. Bilo je vse tako suho in prav počasi, počasi se je prišlo dalje.

— Nič ne paziš! To sem ti razlagal vendar že več nego dvajsetkrat!

— Jaz pa si ne morem zapomniti! Čemu tudi!? Saj ne potrebujem ruščine tako silovito. —

— Seveda ne, ali meni bi bilo drago. —

— O ne jezi se, saj je končno vse jedno. Da te imam rada, tako zelo, zelo rada, to ti lahko tudi slovensko povem, kaj ne, ti hudi mož ti!

In potem mu je splezala na kolena, moledovala in prosila tako dolgo, da je zopet svečano izjavil, da jo ima vsejedno rad, četudi ne zna ruščine in ne mara za statistiko in za druge take učene stvari.

Rad jo je imel, res zelo rad, ali zadovoljen vendar ni bil.

— Zakaj je pa Liza drugačna? —

— Liza?! Oh moj Bog, ta je že na svet prinesla celo kopo talentov za ves tvoj oni »Weissheitskram«. Jaz ne morem, pa ne morem biti taka. Misliš, da se res nisem nič trudila?! Ali kar ne gre, pa ne gre! Zdaj sem že docela obupala, da postane iz mene še kedaj kaka učenost, kak tak ideal ženske popolnosti, kakoršnega razvijaš in slikaš ti, kadar si sladke volje. —

— To mi ni prav nič všeč! —

— Ah, kaj bi se jezil! Zvečer pride Liza pa se lahko pomeniš ž njo o vsem, kar ti pride v glavo, vsaj to bi bilo itak predolgočasno, da sva obe, jaz in Liza tako nad vse resni in pametni. Jaz Lizo kar nič ne zavidam. Srečna pa vendar ni vkljub svoji modrosti in duhovitosti!

Viljka je neprijetno dirnil ta Milkin izrek.

Zvečer je prišla Liza.

Bila je dobre volje in kadar je bila dobre volje, bila je vselej duhovita, sicer malo sarkastična a morda prav zato še bolj zabavna.

— Glej Liza, Viljko hoče, naj bodem taka, kakor si ti. —

— Res? No potem bi mu pač ne bila všeči —

Rekla je to nekako trdo, skoro osorno.

— Kako smo danes pusti — se je pritoževala razvajena Milka, Viljko pa ji je nehote pozorno pogledal v obraz.

Bil je nek čuden, zagoneten izraz v tem temnem, lepem interesantnem obrazu. Nek velik neizražen ponos in ob jednom neka tiha obupna resignacija.

Nikdar prej še ni opazil, da je ta Liza tako zanimiva in lepa. Oči so ji gledale strogo, a vendar je njih intenzivni svit izdajal ves vroči priduševni žar njene duše.

Nehote je pogledal Milko.

— Tam otrok in tu žena — mu je hipno šinilo v misli in skoro fizično bolestvo je občutil ves razloček teh dveh bitij.

Da, Milka je bila otrok. Dražesten, pikanten, dober otrok, a vendar-le otrok.

Pogledal ju jo še enkrat, kritično in strogo.

Da, bilo je res.

Ona mala, drobna osebnica na divanu, kateri je veselost sijala z obraza in ta ponosno vklonjena postava z izrazitim obličjem, kateri je resnoba gledala iz oči: tam otrok in tu žena.

— Li ne bode nocoj nič iz našega šaha gospod Dignič — je vprašala Liza in on se je streznil.

— Kako ste zamišljen — je dejala skoro porogljivo, kakor, da bi bila uganila njegove misli.

Seli so.

Viljko je privil z levo roko Milko k sebi. Čutil je nekako potrebo, da se štiti njeno prisotnostjo vsem neprijetnim mislim. Ona je naslonila svojo glavo na njegova prsa, mu hudomušno pihala v obraz. ščipala ga v roko ali pa mu poredno namežikovala.

— Veš, zakaj živim? — je vprašala nakrat tiho in nežno.

— Zakaj? —

— Zato, da imam tebe rada. —

— To je pa res duhovito! —

— Kaj duhovito, samo da je resnično! —

Dignič se je moral smejati. Objel jo je in vroče poljubil.

O, imel je vendar z vso dušo rad tega veselega, dobrega otroka!

Liza je bila oni večer jako redkobesedna. Od časa do časa se je vzdramila iz svoje molčečnosti, razvila na hip vso svojo živahnost in zgovornost in na to zopet utihnila. Bilo je videti, da je nezadovoljna sè seboj in z vsemi. Konečno je vzdihnila, vstala in pahnila igro nekako jezno od sebe.

— Kaj ti je Liza? —

— Migreno imam. —

— Čakaj, jaz ti dam kak prašek. —

— Ne, hvala. Domov moram. —

— Pa vsaj malo čaja izpij. —

— No, da, prosim. Mogoče me malo ogreje. Nekako v dušo me zebe.

— V dušo in pri nas!? To je vendar nemogoče! Glej, kako sva srečna! —

In Milka je stopila pred svojim možem na prste, položila mu roke na ramo in mu naglo poljubila oči in usta.

— Ali nismo res srečni? — je vprašala potem skoro z neko otroško bahatostjo.

— Seveda! —

— In te res nič ne skomina, ti Lizinka? —

— Ne, nič! — je odgovorila Liza trdo in skoro malo hripavo.

— Kaj ti nisem dejala, da ima ravno tako resno in mrzlo srce, kakor je vsa ona? — je rekla Milka Viljemu, a ta jo je nejevoljno odrinil od sebe in ji rekel strogo, naj molči. (Dalje prih.)

Pozna je ura ...

Pozna je ura ... v snu bedim,
zlati smehljaji trepečejo ...,
z ognjem čarobnim se v spečo zemljo
z neba uprlo je božje oko.

Pozna je ura ... v snu bedim —
gledam ta ogenj, nasmeh zvezdâ —
lepše ah, ljubeč, tvoj sije nasmeh,
divnejši ogenj zrem v tvojih očeh.

Kristina.

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Dalje)

iza je sama sedela doma. Bila je svobodna. Njeni domači so odšli na sprehod, ona ni hotela ž njimi.

In ko so odšli, ko je sama ostala v stanovanju, šla je v malo sprejemnico in legla ondi na divan. Hotela je enkrat misliti.

— Treba napraviti račun in proračun v duši — pošepetala je s trpkim nasmehom na ustnah.

In mislila je.

Zakaj sem, zakaj, kako živim, kaj bode iz mene?

Bila so pač težka vprašanja.

Mislila je in delala logične in nelogične zaključke.

Zakaj sem?

Ne vem sicer, ali ker sem tu, imam pač pravico do življenja in ker živim, imam še drugih pravic . . .

Zakaj, kako? . . .

Kak bode končni rezultat?

Ne vem, ne vem!

Kaj mislim, kaj želim, kaj upam?

Skoro bolje, da ne vem!

Toda ne, biti moram na čistem. Zagledala se je v zaokrožene arabeske na stropu in mislila dolgo in globoko.

Nejasni spomini so ji vstajali v duši. Ona jim je sledila in zdelo se ji je, da imajo neko tajno vez med seboj.

Sami upi, goreči, mamljivi, drzni . . .

In za njimi prevare, boleče, bridke, a tako tajne — da si jih ni priznala niti sama sebi.

O sreči je sanjarila dan na dan in o gorki, nežni ljubezni.

A kje je sreča, kje ljubezen!?

V sobi je bilo tiho in ona je slišala svoje težke, globoke vzdihе, kako so se širili po sobi in zamirali med težkimi zavesami oken.

Temnilo se je in s temo je rasla bolečina v njej.

In spomnila se je svoje prve zaljubljenosti pred šestimi, sedmimi leti.

Njen brat se je tedaj seznanil z Viljkom. Bila sta oba še dijaka. Viljko je bil črn, zagorele kože, kodrastih las, iskrih oči.

Ona je tedaj počela sanjariti o možki lepoti.

Viljko je imel nekaj cigansko-drznega v obrazu in ona je bila tedaj celih 14 dni zaljubljena vanj. Seveda platonično.

Nasmehnila se je.

O tedaj je bilo krasno! Cele romane je sanjala v mislih. Vsa poglavja, scene, pogovore, prepire, tja do konca, ki je bil vedno enak: poljubi, poljubi...

Zagrebla je glavo v mehke blazine divana. Svoja vroča usta je pritiskala v mehek baržun.

Poljubljati, brezkraino, brez pameti!

Vse v njej je kričalo po ljubezni.

Zakaj so drugi srečni in zakaj ona ne!?

Nima-li srca, duše?!

In Milka, ta Milka!

Sovražila jo je. O, z veseljem bi ji bila zakričala v obraz: »Ti, . . . ti . . .! Sovražim te, sovražim!«

Zakaj bi bil človek plemenit, čemu?!

Nič, nič!

Egoizem, ta edini dovede do skrajne individualne sreče!

Česar nimam, si pa vzamem!

Ah, Viljko! Kako je nosil ono svojo ženo na rokah in kako jo je poljubljal!

Ni li to neumnost? Zakaj ni ona na onem mestu? Čutila bi stokrat, ne, tisočkrat več!

Vrgla se je z divana na tla in na obrazu leže jokala obupen plač nesrečnih duš.

Bila je religiozna in stroga v svojih načelih, a vse je izginilo v tej neizmernej boli, v tej želji po sreči in ljubezni, v katero se je koncentriralo vse njeno bitje.

O samo jedno uro polno, pijano čustev, za katerimi ji je mrlo srce.

In v svoji duši je zavidala enodnevnim mušicam, ki zjutraj izlete venkaj v dan in rajajo nad rastlinjem v mehkem, solnčnem zraku in umirajo, ko prvi mrak poljublja zemljo. In zavidala je vse, ves svet in vse stvarstvo, vse je bilo srečno.

V sobi se je zgoščal mrak in mraz je vstajal v praznem stanovanju.

V kotih so se lovile negotove sence in vse se je večalo v medlem somraku. Nekaj reflektov dnevnega svita je padalo sem od okna v sobo in obviselo na svitli gladini velikega ogledala na nasprotni steni. In zrcalo je zbiralo in odbijalo te sence in ta mrak, da je bilo videti, da je vse tuje in sanjavo.

Ona je jokala tiho in udano sè slabo resignacijo v vzdihih.

Bila je tako trudna!

Zunaj se je začul zvonec in koj na to stopinje na hodniku.

Ona se ni zmenila.

Sedaj je nekdo potrkal in vstopil.

— O, kaj ni nikogar?! —

Ona se je zdrgnila. Poznala je ta glas in bilo jo je strah.

Skočila je kvišku in v hipu je stala pred njim.

— Vi, gospod Dignič? —

Glas ji je trepetal.

— Da. Milka me je poslala. Obljubili ste ji, da pridete že pred jedno uro, a še sedaj vas ni. Ona hoče na koncert v zimskem vrtu! —

Nekako v zadregi je bil. Ta negotova, sanjava svitloba, čuden svit njenih oči in njen tresoči se glas, vse ga je motilo. Žarek dneva je padal na njeno glavo in jo obrobiljal z nežno gloriojolo. Bila je tako velika, stasita in tajinstvena.

— Ni nikogar doma? —

— Ne, sama sem.

— Ali pojedete z menoj? —

— Ne vem. Ni mi dobro... Pa bom videla! —

— Pojdite, pojdite! —

— Morda!... Prosim izvolite...

Pahnila je mal prevlečen stol proti njemu in pri tem so se doteknili njeni lasje njegovega obraza. Bili so mehki, vlažni in dehteli so sveže in prijetno.

Tema je naraščala.

— Takoj prižgam luč — je dejala in iskala užigalice.

Bila je vsa zmedena. Iskala jih je ne etageru, med tem ko so bile na mizi.

— Jaz imam užigalice, gospodična.

Ponudil ji je škatljico in nek poseben čut ga je spreletel, ko se je doteknil njeni mrzlih, vitkih prstov.

— Tako! —

Zasvetilo se je in pri gibajočem svitu užigalice se mu je zazdela nenavadna, milejša, mnogo bližja, nego sicer.

Ona je stopila na stol in prižgala veliko visečo svetilko, ki je bila zastrta z rudečim senčilom.

In ko je zopet stopila na tla, zapazil je njen objokan obraz, od solz mokre oči in razmršene lase.

Nekaj neizrekljivega se mu je pojavilo v duši.

— Kaj vam je, Liza? —

— Ah, nič! —

Obrnila se je k njemu in njene oči so se vjele z njegovimi.

Utihnila sta in zmedeno pogledala vsak na drugo stran.

Njo so pekla ustna.

Ah, poljubljati, poljubljati, brezumno, brez pameti!

Rudeči odsvit svetiljke je trepetal nad njima in ju zavijal v svojo božajočo rdečkasto svetlobo.

Pogledal jo je še enkrat.

— Liza! —

Ozrla se je vanj in videla je njegova usta, ki so bila mehka in rdeča in videla je ves njegov obraz . . . . cigansko-drzni, vroči.

In vse je zginilo krog nje, samo ona usta je videla, katerih je bila lačna in oni obraz . . . .

Njemu je šumelo v glavi. Čutil je, kako mu kri šumeče sili v glavo. Pozabil je vse. Še enkrat je poslušal se opogumiti.

— Ali pojedete z nami na koncert, gospodična? —

In v tem, ko je to govoril mehanično, brez naglasa so se jima bližali obrazi in ustna so se jima objela v strasten brezkončen poljub.

Tako še ni poljubljal nikdar in nobena usta niso še tako gorela na njegovih.

Poljubovala sta se ludo, brez pameti . . .

— Ti . . . , ti . . . , ti . . . ! —

Ah, kako mu je kričala ta »ti!«

In njemu se je duša palila pod temi kriki.

Zunaj je pozvonilo.

Spustila sta se. Ustna so se odtrgala od ust en v očeh pa jima je gorel dalje oni nenasitljivi, vroči žar.

Bila je Milka.

— Moj Bog, saj sem vedela, ta Viljko! —

— Gotovo si bil še prej v kavarni ti nepoboljšljivec! Sedaj gotovo zamudimo. Liza, teci, teci, jaz se tako veselim! In čepico vzemi, veš! Jaz imam tudi čepico, jako je mrz zunaj! —

In šli so na koncert v zimskem vrtu . . .

(Dalje prih).

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Dalje)

Liza se je vdala strasti. Vsi obziri so izginili. Obiskovala je Milko, toda le za to, da je mogla videti Digniča.

— Sreče, na vsak način za vsako ceno! —

Vse, kar je bilo dobrega in plemenitega v njej, je izginilo v plamenu njene strasti. Ničesar ni mislila, nič družega ni čutila, nego le to, da se mora enkrat nasititi ljubezni.

— Zakaj je dovoljeno drugim in zakaj ne njej!

In kadar sta se sešla z Digničem, poljubovala ga je z vsem žarom svojega temperamenta.

Bila je včasih strašna v svojej strasti.

— Vidiš, jaz verujem, da je Bog, verujem vanj, bojim se ga, a tebe pustiti ne morem. In ko bi bila prihodnja minuta moj pogin, ko bi vedela, da mi prinese celo večnost gorja, jaz ne maram za-to. Jaz te ljubim, ljubim, ljubim! —

Kakor blazna se ga je oklepala.

— Daj, da se napijem ljubezni, da umrjem od nje! —

Nasmejala se je včasih in dejala:

— Svojo dušo pijem iz tvojih ust. Ali ne čutiš, kako je vroča? Ti si mi jo vzel, daj mi jo zopet! —

— Zdi se mi, kakor da bi bila iz ognja. Čudno mi je, da se vse ne stopi in ne vžge, česar se dotaknem. Včasih mislim, kako je to, da te ne peče, kadar te gledam. Meni je, kakor da mi oči gore, če te vidim! —

In on je pozabljal, da ima ženo in ljubil jo je, kakor ni Milke nikdar.

Vse kar je velicega, imponira.

In njena strast je bila tako velika, da se Milkina priprosta ljubezen ni mogla primerjati ž njo.

— Jaz se niti ne kesam — mu je rekla. — Niti jedno sekundo mi ni bilo žal. Življenje se ne meri po množini, ampak po vsebini. Jaz sem vžila v vsakem hipu, kar me ljubiš, več, kakor prej v letih. Vsak trenotek je zame življenje. Kako naj se kesam?!

Nagnila se je k njemu in mu gledala v oči in on je ginil in mrl pod njenimi pogledi.

Milka ni opazila ničesar.

Liza je postala proti njej hladna in Viljko ni bil več tako nežen.

A ona ni zapazila vsega tega, neko novo čustvo jo je navdajalo in preminjalo.

Cele popoldne je tiščala pri tašči in tam sta obe šivali majhne, majhne srajčice in jih krasili z drobnimi finimi čipkami.

Mati Viljkova je bila skoro srečnejša od sinahe.

Izpolnil se je njen tajen sen in ona je postajala vsa brbljava in mladostna samega veselja.

Njen sin ji ni bil po volji. Saj ni kazal kar nič one sreče, ki je navdajala njo. Bil je vedno ves razstresen in zamišljen in na vse njene sanjarije o malem drobnem unučku ji ni skoro niti odgovarjal.

No, ona se je tolažila, češ, potem postane že drugačen. In dalje je pripravljala s sinaho razno perilce, ki je bilo drobno in fino, kakor krilca otročjih punčik.

Ko je Milka Lizi vsa rudeča pokazala nekoč celo zbirko majhnih kopic in jopic je le-ta za hip pobledela, potem pa je dejala hladno:

— Čestitam! —

V prsah jo je nekaj zbudilo. Ni vedela, je-li vest, ali zavist ali kaj.

Toda hitro je minul oni čut in ko je stopil Viljko v sobo, govorile so mu njene oči:

Vse vem! A pustim te ne, ne, ne!

Dignič ni bil srečen. Pekla ga je vest, a pomagati si ni mogel.

Odpovedati se Lizi, zdelo mu se je enako sè smrtjo. Obiskoval jo je še češče in pri njej pozabljal ves ostali svet.

Včasih so še vedno hodili vsi skupaj na sprehod, ali v gledališče.

Milka in Liza sedeli sta tik ložine ograje, Viljko je ostajal pa v ozadju, kjer je z vročimi pogledi opazoval Lizo.

Lizi je bil ta mož vse; zanj bi se bila ubila takoj na mestu. Vedela je, da ta njegova ljubezen ni trajna in da si je bila o sebi prepričana, da prej umrje, nego njega pozabi, priznavala si je, da pride čas, ko se Viljko strezne in jo pusti. Ona se je bala tega časa, zato je še bolj vživala sedanjost.

Bili so nekoč pri neki predstavi. Junakinja je bila neka guvernantka, ki se je v svoji plemenitosti odrekla ljubezni in vse storila, da bi mož, katerega je ljubila, postal srečen. Nekdaj je ljubil njo, a potem se je zaljubil v drugo. Ona je bila storila vse mogoče, da je odstranila ovire, katere so ločile njega od one deklice, katero je ljubil. In ko sta postala srečna, oddaljila se je v ozadje in si sveto obljubila, da vedno čuva nad njegovo srečo.

Milko je igra ganila.

— Glej, kako je dobra! — jecljala je ginjena.

— Dobra?! — se je oglasila Liza, — dobra?! Neumna je, pravim ti. Nič ni sebičnejšega od ljubezni. Kdor se more odreči sam, če ima le pičico upanja, ta nikdar ni ljubil. Plemenitost?! Ah prosim te, kdo more biti plemenit in požrtvovalen?! Kake sentimentalne nature, katere pa resničnih, velikih čustev niti niso zmožne! Jaz bi se nikdar ne odrekla, nikdar! —

— In ti? — je vprašal Viljko svojo ženo, raztreseno, samo da kaj reče.

— O jaz, da! Takoj! Ljubezen mora vse mōči. —

— In če ne more, ker je prevelika, presilna? — je dejala Liza.

— Ljubezen more vse. —

— Kakor da bi bilo res! — se je zasmejala Liza. — Vse more, samo odreči se ne zna. Ne, nikdar! —

In ko je potem Viljko tudi njej pomagal ogrniti plašč, pogledala ga je in rekla še enkrat tiho:

— Ne, nikdar! —

Njemu je pri teh pridušenih strastnih besedah zavrela kri v žilah in moral se je premagovati, da jo ne potegne na-se in zakriči ž njo glasno:

— No, nikdar! —

VI.

Bilo je prve dni aprila. Znnaj je deževalo. Sivi oblaki so se raztezali nad dolgočasnim mestom.

Liza je bila pri Milki. Tudi Dignič je sedel pri njima, ker ni imel službe.

Molčali so vsi trije.

Liza je stala pri oknu in nervozno bobnala s prsti ob steklo. Gledala je venkaj na ulico in se jezila na drobne deževne kaplje, ki so ji viseče na šipi zastirale pogled.

— Dolgčas! —

Nejevoljno se je obrnila proti Viljku.

Kako hladen je bil zadnji čas ž njo, kako redko jo je obiskoval. Ona je slutila zakaj, ona je slutila, da ga ji jemlje ono bitje ki ima priti.

Pogledala je Milko.

Kako jo je razburjal oni srečni nasmeh na njenih ustnah.

Komu se neki smehlja?!

O, kako grozne muke je trpela, kadar je Milka prišla k njej in skrivša svoje lice na njeni rami sramežljivo in komaj slišno zašepetala:

— Ti, ko bi bil vsaj fantek! —

Kako se je morala premagovati, da jo ni pahnila od sebe, vrgla jo ob tla in ji bila v obraz!

In zdaj jo je skrito opazovala, njen mali nežni obraz z jasnimi potezami, z otroškimi usti, z mehкими očmi.

Kako jo je sovražila!

Ha, ha in še rada jo je imela nekoč in kako!

Spomnila se je, kako je tedaj poslušala Viljkov pogovor z bratom, kako je povedala potem Milki ono novico.

O, neumnica, morda bi se ne bilo izteklo tako, da je ravnala drugače!

— Kako tvoja Liza molči, — je dejal Viljko Milki.

— Tudi molk govori — je rekla Liza in ga pogledala.

Morda jo je razumel.

Vzdihnil je. Ves nervozen je postal zadnji čas in krog oči so se mu vlegale temnomodre sence.

— Ah, tako sta dolgočasna danes, — se je jezila Milka šaljivo.

— Jaz že v resnici zevam. —

— Pa se dolgočasita brez mene, — je dejala nagajivo. — Malo moram pogledat k mami, veš Viljko. Tako grozno pridna je! Jaz ji vedno pravim, naj ne šiva toliko, da bode preveč a nič, nič ne mara! —

— Do svidenja!

Počasi je odšla.

Ostala sta sama in bilo je, kakor da jima je to mučno.

Liza je čakala, da se ji Viljko približa. Vsa se je tresla, a vendar je resno slonela pri oknu.

On se jo ni upal pogledati. Neka magnetična sila ga je vlekla k njej in vendar ga je zopet nekaj priklepalo k sedežu.

Zdelo se mu je, kakor da še vesele besede njegeve žene trepečejo v zraku in da mu ta zvok brani, da ne oskrunja mesta, ki je še dehtel po navzočnosti njegove žene.

Liza se ni mogla več premagovati. Približila se mu je tiho. In kakor da bi bil začutil ogenj strasti, ki je vel od nje, je dvignil glavo.

V istem trenutku sta si ležala v objemu.

— Samo še malo, samo še malo — je šepetala Liza in solze so jo oblile.

On je molčal in jo tesno pritiskal k sebi.

— Me li ljubiš? — ga je vprašala ona.

Pritrdil je z glavo.

— Ne, ne! Nič več! Daj, daj, samo ta trenotek me še ljubi, samo še en hip! Poljubi me, vroče, vroče! —

Njena usta so se ga doteknile.

— Še bolj, še več! — je šepetala komaj slišno v njegovih objemih.

In on jo je poljubljal, potegnil jo k sebi v naročje in ni slišal, kako so se odprla vrata kako je mehak glas smeje dejal:

— Mame ni doma, šla je...

In ni slišal, kako je ta glas hipno zamrl, ni čutil, kako je dvoje na smrt prestrašenih oči gledalo nanj, ni videl, kako se je mal obrazek spremenil v grozi.

Poljubljal je, poljubljal je Lizo.

Milka ni vedela ali bdi ali sanja. Vsa kri ji je planila k srcu in zopet šinila v glavo. Za hip se je opotekla. In potem ji je hkrati postalo mraz. Najprvo v srcu in na to se je širila ona mrzlota po njej, počasi ji objemala glavo in vlivala nek strašen grozen mir vanjo. Bilo ji je, kakor da je umrla. Telesa ni čutila nič več, vse je pozabila, ničesar se zavedala in vendar ji je bilo nekako čudno jasno v mislih.

Tiho in oprezno se je splazila iz sobe in šla po hodniku v kuhinjo vedno se oprijemajoč zida.

Nekaj časa je poslušala, ni li morda stara služkinja notri, a ko je ostalo vse tiho, odprla je vrata in stopila v kuhinjo.

Tamkaj so vodile vrata v jedilno shrambo in v malo temno čumnato, kjer so hranili razno starino.

Spomnila se je, da je bila že nekoč notri in da je videla na stari omari polno steklenic. Viljko ji je tedaj dejal, da je to nekaka lekarna, ker je imela stara Meta navado spravljati vse ostanke medikamentov, kislin, zdravila, sploh vse, kar je kedaj rabilo za ljudi, živali ali pohištvo, semkaj notri.

Sami se je čudno zdelo, kako, da zdaj hkrati stoji pred to omaro. Postalo ji je neizmerno težko, neka silovita obupnost se jo je hkrati polastila. Prijela je za neko steklenico in jo odmašila. Neprijeten duh karbolne kisline ji je udaril nasproti. Nekako mehanično je nesla steklenico k ustam in požrla nekaj požirkov.

Vedno večja slabost jo je obhajala. Steklenica ji je padla iz roke in ona se je počasi usedla. Zavest jo je zapuščala, a vendar je še čutila neko grozno neznosno bolečino. Poskušala je vzdihati, odpirala je usta, a svojega glasu ni slišala. In v teh bolečinah se je spomnila bitja, katerega je uničila s seboj. Polastila se jo je nepopisna žalost in grozen strah.

— O Bog, o Bog, samo, samo.... jecljala je brez moči in zavest ji je ginila.

Njeno truplo se je vilo v bolečinah, njej pa je zadnji svit zavesti izginjal v morju straha in groze. (Konec prihodnjic.)

Plameni.

I.

Plamenov dvojih tu v sobi žar
prijetno me moji greje :
tam v peči eden mi plapola,
a drugi mi v prsih tleje...

O kolikim zunaj na planem je mrz,
mori dih neštete ledeni!
Če mogel, koj en bi jim plamen dal,
saj drugi dovolj bi bil meni.

A dal bi jim v peči onega tam,
nikdar ne tu v prsih tega, — — —
kaj hoče mi najgorkejša peč,
vem, zmrznil ob njej bi brez njega...

Ivo Šorli.

Album čeških žen. Božena Nemcová.

Spisal A. Zavadil.

Slavi! Slavi! koliko iskrenih želja in nežnih, domoljubnih čutov skriva le v sebi tvoje prelestno ime! Srce vtriplje in prsi se širijo v otroškem spominu na te! Oči se zalivajo, pa se tudi pest vzdiguje, ko se spominjamo, kako so te ljuti krvoločni sovragi trgali, želeč nasrebatl se tvoje žlahtne krvi. Mamica! trpela si veliko, pa glej, imaš hvaležne, pogumne otroke, ki te bodo branili s slednjo srago srčne krvi. Imaš zveste sinove in hčere, ki z otroško radostjo žrtvujejo vse, celo življenje, da si le ti srečna in zadovoljna. Ali pretiravam? Daleč od mene je vsako puhlo besedičenje, vsaj mi plemenito navdušenje slovanskih otrok dovolj potrjuje istinitost mojih besedi.

Ena izmed najizvrstnejših otrok matere Slavije je bila brez dvoma slavna Čehinja Božena Nemcová, ponos in dika naroda; njeno slavno ime vgasne še-le smrtjo zadnjega Čeha. Sijajen uzor domoljubja,

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Konec)

iza je razburjeno tekala po mestnem sprehajališču. Zdaj je obstala ter s čudom gledala kak grm, boleстно se prijela za glavo in zopet odšla dalje.

Nekaj jo je z vso silo gonilo naprej, strpeti ni mogla nikjer niti minuto.

Zdaj pa zdaj je vzdihnila in v njenih temnih, velikih očeh so se svetile zagonetne misli. Včasih so se ji zganila bléda ustna in njen glas je slabotno zamiral v zraku.

Od Digničevih je naravnost pribežala semkaj.

O, oni prizor ji je pretresel vso dušo!

Oni obupni krik stare Digničevke se ji je vtisnil v srce.

Kako jo je Viljko pahnil od sebe, ko je oni grozni klic udaril v sobo.

In potem tisto negibljivo truplo, tista masa brez življenja, oni obraz s krčevito zategnjenimi potezami!

Stresla se je.

O, to se ji je zarezalo v dušo, globoko zarezalo v srce!

In nikakor se ni mogla umiriti.

Vsi oni klici, ves oni plač, vsi razburjeni, zastrašeni, obupani glasovi so ji kričali v ušesih, vse ono ji je stalo pred očmi. In ustna so se še tresla poljubov, v mišicah ji je še vibrirala strast! In vse to se je spajalo in topilo v gigantske nepojmljive odmeve trpinčene duše.

Zastokala je.

Oh ta glava jo je tako bolela.

Bliski so se ji palili pred očmi in žareče krogle so ji jemale vid. V sencih jo je zbadalo in v glavi so možgani razdraženo bili ob lobanjo.

O Bog, te muke!

Neznosno!...

Obstala je in nepremično stala dolgo, dolgo.

Hotela je nekaj misliti, a njene misli so postale nakrat tako zelo počasne, zmedene in zmešane, da kar nikakor ni mogla priti do rezultata.

Naposled se je nekako trudno, brez volje obrnila nazaj proti mestu. —

Na nebu so se lesketale zvezde in v svetilkah je gorel plin.

Njej se je čudno zdelo vse to.

Je li zdaj po dnevu noč?!

Mehanično je stopala dalje.

Nekaj zvedeti, nekaj videti!

In šla je dalje, dalje.

Instinktivno se je vstavila pred neko hišo. Začudeno se je ogledovala in počasi ji je ustajal spomin in misli so se razvrščale v svoj stari, navadni red.

Digničeva hiša.

Seveda, saj je hotela semkaj!

Oprezno je stopila v vežo in tam v temi je zopet obstala sé strahom dušič svoje glasno, razburjeno dihanje.

Vse je bilo mirno, samo od zgoraj se je čul medel šepet.

Boječe se je bližala stopnicam in počasno, tiho, kakor tatica lezla kvišku. Na vsaki stopnici je poslušala, pridrževala dihanje in z neizrečeno opreznostjo je dvigala nogo za nov korak.

Zdaj je bila zgoraj.

O Bog, vsa se je tresla napora in strahu!

Vrata na hodniku so bila samo priprta. Sè skrbjo jih je odpirala in se pri vsakem škripu nervozno zdrznila. Naposled je bila špranja toliko široka, da je zlezla skozi.

Oh, ta strah!

Obe pesti je tiščala k srcu, da bi se ne slišali njegovi divji, siloviti udarci.

Nagnila se je naprej in poslušala vsak glas sé slehernno mišico, sé slehernim nervom.

Tihe stopinje so se čule za vrati, bolešno stokanje, pridušen šepet. —

Vse to jo je razburjalo še bolj. Menila je, da kri vre v njej. V oči so ji stopile solze. Bile so vroče kakor ogenj in ona je mislila, da je kri bruhala iz njenih razboljenih oči.

Naslonila se je na steno in zopet poslušala.

Zdaj premikanje stolov, pridušena razburjena govorica, bolešni, slabi, nezavestni stoki, zmešnjava, rahel ropot, nervozno hitenje.

In zdaj, zdaj jok!

O Bog! Slab, nežen a vendar oster glas!

Jok, otrokov jok!

Zdrznila se je.

Postala je še nekoliko a čula ni nič jasnega, nič gotovega. Vsak živec njenih možganov, vsak trzaj njenega srca, vsak dih, vsak

gibljej življenja v njenem bitju je lovil in odbijal v sto klicih le ta jok, to slabo, milo, bolešno ječanje.

In vse v njej je zakričalo:

— Proč, proč! —

Planila je k izhodu, poletela po stopnicah, tekla venkaj v zrak na ulico in tam dalje v noč.

Nič ni vedela, nič vidila.

Svetilke so vstajale in zopet izginjale v temi, ljudje so kakor sence ginili v noči in hiše so v enakomernem diru lezle nazaj v ozadje.

Zdelo se ji je, da stoji in da le drugo teka krog nje.

Bilo jo je strah.

Ona je hotela imeti mir, mir!

Nekoliko odmora in ne teh sto bežečih, intenzivnih, bolečih utisov v sekundi!

O Bog!

Mislila je, da kriči od bolesti, da vse stvarstvo odmeva njenih krikov, a skozi tesno stisnjena ustna so ji silile le belkaste pene.

Naenkrat je bila pri morju.

In to temno, ravno površje, ki se je resno in mirno raztezalo v noč, popilo je vse njene sile. V hipu je postala mirna in v dušo se ji je vselil čudovit, hladen razum. Vse je bilo tako jasno, mrzlo in mirno.

Njena razburjenost se ji je zdela nakrat smešna in otročja.

— Čemu vse to? — se je vprašala hladno in zdelo se ji je, da tudi to morje vprašuje iz tmine:

— Čemu vse to? —

Sela je na tla in čudila se sama nad točnostjo in jasnostjo svojih misli.

— Doma se jeze, da me tako dolgo ni — si je dejala in nakremžila obraz v zaničljive gube.

— Ha, ha! In ti obrazi jutri v pisarni, ko me ne bo! —

Zdelo se ji je naravnost smešno.

Zasmejala se je tiho hudobno.

— Hi, hi! Vsi tisti ljudje! —

Zdelo se ji je, da sama ni več človek in da mora za to zasmehovati vse neumne ljudi in njih bedasto človečanstvo.

— Hi hi, hi! —

Mislila si je, da je čarovnica in da pleše tam zunaj nad morjem svoje pošastne, divje plese. Skoro, da je čutila kako kroži po ozračju in kako se noč lovi v njena krila.

Ta noč!

Imela jo je rada.

Zdelo se ji je hkrati, da jo mora vdihati, snesti, da se mora sama razdihniti v noč in zopet vso noč zemlje zažeti v svoje bitje.

— Hi, hi ta noč! —

Nekaj jo je zbolelo.

Bila je duša.

Menila je, da je že odšla, da plava zdaj nad morjem a zdaj še je tu!

Ta duša! tako jo je zbolela!

Seveda, samo omedlela je!

In potem je poslušala, kar ji je pravila duša.

Toliko čarobnih pravljic? Indske legende in laskave orijentalске bajke.

In o ljubezni ji je pripovedovala, šepetala v melanholičnem dihanju morja spomine in ubirala čuteče strune človeškega srca.

Ah, ti duša!

Ona se je razjokala, tako ji je bilo žal te svoje vroče, žalostne duše.

A moralo je biti.

Bila je tako pametna, tako, kakor nikdar. In vedela je, da je izigrala svojo ulogo, ulogo družega junaka.

Nasmehnila se je.

Oni Viljko!

Zdelo se ji je skoro smešno, da ga je tako ljubila.

— Kaj pa ima od tega, kaj mu je ostalo?! —

In zopet se je nasmehnila, oni svoji tihi strašljivi smešek, ki se je za trenotek valuckal na vodi in počasi odhajal v daljavo.

Hi, hi!

Spomnila se je Milke.

Ta sirotica! Jako se je morala vstrašiti!

Toda nič ne de, ozdravela bo in on, nje mož jo bo zopet nosil na rokah, prav tako kakor prej.

Žal ji ni bilo nič, prav čisto nič!

Moralo je pač priti tako.

Ah!

Nekaj ji je zajokalo v mislih.

Oni otrok, oni mali otrok!

— Ravno je prišel na svet in jaz odhajam! —

— Ti, ti! — — je zašepetala nežno in vso svojo ljubezen je v duhu razlila nad otrokovo glavo.

— Krst ljubezni, — je dejala tiho.

Tema se je zgoščevala.

Zvezde so se utrinjale, noč si je pela svoje tihe krasne himne.

Tam iz dalnjega obrežja je šinil zdaj pa zdaj odsev vrteče se svetilnikove luči semkaj do nje, morje se je valuckalo tiho, dremajoče, svetlikalo se iz noči v zagonetnih vabečih refleksih.

— Čemu čakam? — se je vprašala glasno.

Odpela si je klobul, razplela svoje bujne, temne lase in se lehna naklonila k morju.

Prav nič strašljivega, grozničavega ni čutila, vse v njej se je spajalo s tem skrivnostnim, uspavajočem miru noči. Nekako sveto ji je bilo v srcu.

Njena duša je molila zadnje molitve nad svojim telesom, nje bitje je pošiljalo zadnje udane uzdihe k Bogu.

In zdaj je pljusknila v vodo.

Ton padca se je razlegal v noč, širil se, večal in zamiral visoko nad zvednatim nebom. Morje je v velicih kolobarjih bežalo od svoje žrtve in se zopet vračalo nazaj k nji objemajoč jo mehko v svoje hladno, mokro naročje.

Plameni.

II.

Črez polja do ljubice vede me pot,
črez polja pa veter brije;
a naj le brije, do plamena tu
se v prsih mi ne prerije...

A kar ne posreči se vetru nikdar,
bi znalo se vendar zgoditi:
gasijo tvoj oče in mati in brat,
bogati stric jel je gasiti.

Pogledi ledeni njih v dušo mrzle,
образи me hladni — ni šala!
zato pa za plamen, ki vžgala si ga
le skrbi netilka mi mala!...

Ivo Šorli.

